

Aika 25.03.2025, klo 17:00

Paikka Rykmentin kokouskeskus, Rykmentintie 48, kokoustila Rykmentinpuiston sali

Käsiteltävät asiat

- § 18 Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus**
- § 19 Pöytäkirjan tarkastus**
- § 20 Osallistuvan budjetoinnin prosessi 2023-2024**
- § 21 Lasten ja nuorten osallistuva budjetointi 2026-2027**
- § 22 Sitran tulevaisuusvalta -kehittämishjelma**
- § 23 Tuusulan hyvinvointikertomus 2021-2025**
- § 24 Ilmoitus- /muut asiat**

Osallistujat

Mira Lehtinen, puheenjohtaja
Jari Räsänen, 1. varapuheenjohtaja
Oscar Lindvall, sihteeri
Teresa Hellgren
Jari Hellgrén
Jukka Keränen
Annika Lappalainen
Ulla Palomäki
Satu Rathgeber
Pekka Ruotsalainen
Erja Sarenius-Salmenkivi
Lauri Untamo
Sharmake Ali
Katja Elo, vs. sivistysjohtaja
Merja Heikkonen
Kalle Ikkela, pormestari
Arto Lindberg, apulaispormestari
Carita Ljungberg
Annukka Luoderanta, hyvinvointikoordinaattori
Annaliisa Oksanen, kansliapäällikkö
Johanna Sipiläinen
Hanna Vesimäki
Anna Yltävä, apulaispormestari
Pirjo Yltävä
Tiina Simons

§ 18

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Ehdotus

Esittelijä: Katja Elo, vs. sivistysjohtaja

Todetaan kokous laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

§ 19

Pöytäkirjan tarkastus

Ehdotus

Esittelijä: Katja Elo, vs. sivistysjohtaja

Valitaan pöytäkirjan tarkastajiksi jäsenet Annika Lappalainen ja Ulla Palomäki.

---

§ 20

Osallistuvan budjetoinnin prosessi 2023-2024

TUUDno-2022-1821

Valmistelijat / lisätiedot:

Katja Repo, yhteisömanageri, katja.repo@tuusula.fi

Vuonna 2024 päätynyt osallistuvan budjetoinnin prosessi toteutettiin ensimmäistä kertaa kaksivuotisena. Määräraha oli 200 000 euroa ja se tuli käyttää vuoden 2024 loppuun mennessä. Prosessivaiheiden kesto noudatteli aiempien yksivuotisten prosessien kestoja, lisäaikaa tuli lähinnä viranhaltijoiden ideoihin vastaamisaikaan ja äänestettyjen osbu-projektien toteutukseen.

Ideoita saatiin ennätysmäärä 860 kpl, kasvuprosentti 56 % edellisestä vuodesta. Äänestysprosentti oli 7 % (6,3 %/2022). Toteutettavaksi tuli yhteensä 31 projektia (31 kpl /2022). Toteutusaikaa projekteilla oli 6/23 - 12/24. Vuonna 2023 käynnistyi puolet projekteista, kaikki valmistuivat vasta vuonna 2024. Toteutuksissa poikettiin alkuperäisistä suunnitelmista tai äänestyselhdotuksesta neljän projektin kohdalla.

Lautakunnan asettamat tavoitteet toteutuivat äänestysprosentin sekä lasten ja nuorten aktiivisuuden parantumisena. Sen sijaan toteutettavaksi tulleet projektit eivät olleet aiempaa isompia tai vaikuttavampia, eikä prosessin hallinnointi ollut aiempaa kevyempi.

Ehdotus

Esittelijä: Katja Elo, vs. sivistysjohtaja

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta päättää

- merkitä tiedoksi selvityksen osallistuvan budjetoinnin prosessista 2023-2024

---

§ 21

Lasten ja nuorten osallistuva budjetointi 2026-2027

TUUDno-2025-190

Valmistelijat / lisätiedot:

Katja Repo, yhteisömanageri, katja.repo@tuusula.fi

Kunnan johtoryhmä linjasi toukokuussa 2024, että seuraava osallistuvan budjetoinnin kierros tulee olemaan kaksivuotinen lasten ja nuorten osbu. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnalle uuden prosessin pääperiaatteita ja aikatauluhahmotelmia esiteltiin 10.12.2024. Suunnittelun käynnistyttyä havaittiin, ettei vakiintunut prosessi tai sen vaiheet ole kovinkaan lapsiystävällisiä. Lisäksi havaittiin sähköisen osallistumisalustan kehittämistarve mobiiliäänestyksen osalta. Kehittämistyöhön perustettiin poikkihallinnollinen työryhmä osallisuuden, nuorisotyön, kirjaston, kasvatuksen ja opetuksen asiantuntijoista. Kehittämiseen on kutsuttu mukaan myös lapsia ja nuoria eri kuntakeskuksissa järjestetyillä avoimilla Valta lapsille -työpajoilla. Luoviin menetelmiin ja palvelumuotoiluun perustuvissa pajoissa on tunnistettu ikätasoisia ideointitapoja ja esteitä osallistua ideoiden jatkokehittämiseen.

Vapaaehtoisista nuorista on muodostettu myös neuvonantajaryhmä arvioimaan kehitettävien prosessivaiheiden lapsiystävällisyyttä ja tuomaan nuorten näkökulmaa toteutustapoihin, viestintään ja lasten tavoittamiseen. Nuoret voivat osallistua myös huhtikuun loppupuolella käynnistyvään oikeusministeriön ylläpitämään digiraatiin.

Lasten ja nuorten osbuun esitetään yhteensä 200 000 euroa vuosille 2026 ja 2027. Summa jakautuu alueiden ja koko Tuusulan toteutusten kesken lasten lukumäärän suhteessa. Ideahaku käynnistyy kuitenkin syksyllä 2025. Talven 2025–2026 aikana vastataan ideoihin ja jatkokehitetään niistä äänestys ehdotuksia. Tavoitteena on järjestää äänestys toukokuussa 2026. Ideoita ja äänestää saavat alle 18-vuotiaat tuusulalaiset lapset ja nuoret. Alaikärajaa ei osallistumiselle ole määritelty.

Ehdotus

Esittelijä: Katja Elo, vs. sivistysjohtaja

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta päättää

- merkitä tiedoksi lasten ja nuorten osallistuvan budjetoinnin 2026-2027 tilannekatsauksen

---

§ 22

Sitran tulevaisuusvalta -kehittämishjelma

TUUDno-2025-611

Valmistelijat / lisätiedot:

Katja Repo, yhteisömanageri, katja.repo@tuusula.fi

Moniäänisempi kuntastrategia Malli aliedustettujen ryhmien osallistamiseen tulevaisuustyössä

Tuusulan kunta pääsi ainoana kuntana mukaan Sitran Tulevaisuusvalta -kehittämishjelmaan kesäkuussa 2024. Tulevaisuusvalta on valtaa vaikuttaa siihen, mitä tulevaisuudessa pidetään mahdollisena tai toivottavana. Ohjelmassa on lähestytty tulevaisuusvaltaa innovatiivisilla tavoilla erilaisissa konteksteissa ja niissä on kehitetty muun muassa työkaluja, toimintamalleja ja oppaita, joiden avulla tulevaisuusvaltaa voidaan laajentaa yhteiskunnassamme.

Tuusulan kokeilussa on vahvistettu maahanmuuttajien, kehitysvammaisten sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujien osallisuutta tarjoamalla heille mahdollisuus osallistua kunnan strategiatyöhön heidän omista lähtökohdista käsin. Ohjelmasta syntyi kahdenlaisia tuotoksia. Uudenlaisia toimintatapoja aliedustettujen ja erityisryhmien osallistamiseen, esim. kuntastrategian keskustelukortit, tulevaisuusseinä, erilaisia kysely- ja työpajamenetelmiä. Toinen konkreettinen tuotos on uusien asukasryhmien tulevaisuudenkuvat kunnan strategian valmistelutyöhön ja sitä kautta aiempaa moniäänisempi kuntastrategia. Tulosta mitataan kohderyhmän osallisuuden kokemuksen kehittymisenä (thl:n osallisuusmittari), havainnoimalla osallistujien osallistumisinnostusta ja haastatteleamalla osallistujia sekä henkilökuntaa.

Kehittämiskokeilun tulokset ovat olleet hyviä ja tukeneet kohderyhmien osallisuutta, kotoutumista ja yhteisöön kuulumista.

Ehdotus

Esittelijä: Katja Elo, vs. sivistysjohtaja

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta päättää

- merkitä tiedoksi tilannekatsauksen Sitran tulevaisuusvalta -kehittämishjelmasta

§ 23

Tuusulan hyvinvointikertomus 2021-2025

TUUDno-2025-596

Valmistelijat / lisätiedot:

Annukka Luoderanta, hyvinvointikoordinaattori, annukka.luoderanta@tuusula.fi

Liitteet

- 1 Hyvinvointikertomus 2021-2025, hytelk 25.3.2025
- 2 Liite V, PYLL-tulokset 2024, hytetk 25.3.2025
- 3 Liite IV, PYLL-tulokset 2024, hytelk 25.3.2025
- 4 Liite III, Hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisältö, hytelk 25.3.2025
- 5 Liite II, FinLapset 2024, Tuusula, vanhemmat, hytelk 25.3.2025
- 6 Liite I, FinLapset 2024, Tuusula, lapset., hytelk 25.3.2025

Kunnan keskeisiä tehtäviä ovat asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen, alueen elinvoiman kehittäminen sekä palveluiden järjestäminen asukkaille taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla. Kunnalla on ensisijainen vastuu asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin.

Vuoden 2023 alussa voimaan tulleen sote-uudistuksen jälkeen vastuu asukkaiden hyvinvoinnin edistämisestä jakautuu kunnille ja hyvinvointialueille. Kuntien ja hyvinvointialueiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävät on määritelty laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021). Kuntien ja hyvinvointialueiden on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä, ja tuettava toisiaan omalla asiantuntemuksellaan. Yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tulee tehdä myös muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Lisäksi kunnan tulee edistää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia.

Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämislle tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Sen on otettava päätöksenteossaan huomioon päätöksensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Kunnan tulee raportoida kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Lisäksi edellisistä on laadittava valtuustokausittain hyvinvointisuunnitelma ja hyvinvointikertomus.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho

Tuusulan hallintosäännön mukaan kuntatasoisesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja yhteistyön ohjauksesta vastaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta. Lautakunta ohjaa kuntatasoista hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja yhteistyötä, vastaa hyvinvoinnin ja terveyden suunnitelman valmistelusta, seurannasta ja raportoinnista, ohjaa ja ohjeistaa kunnan päätöksenteon vaikutusten ennakoarviointimenettelyä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmista sekä ohjaa ja kehittää osaltaan kuntalaisvaikuttamista (vaikuttamistoimielimet, verkostot).

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan esittelijä- ja valmistelijatehtävät siirtyivät 1.1.2024 sivistyksen toimialueelle.

Hyvinvointikertomus on hyvinvointijohtamisen työkalu

Hyvinvointikertomus on kuvaus kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niiden edistämisestä. Se on kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelun, seurannan, raportoinnin ja arvioinnin työväline. Hyvinvointikertomus kokoaa yhteen eri tietolähteistä saatavaa tietoa kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista. Lisäksi kertomus kokoaa tietoa kunnan ja yhdyspintojen palveluista, toiminnoista ja toimenpiteistä, joilla kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä on tuettu. Tärkeää on tunnistaa myös ne osa-alueet, joihin tulee kiinnittää huomiota tulevaisuudessa.

Tuusulan hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2021–2025 hyväksyttiin kunnanvaltuustossa huhtikuussa 2022. Suunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet perustuvat kuntastrategian ja pormestariohjelman tavoitteisiin, sekä laajan hyvinvointikertomuksen 2017–2021 tuottamaan tietoon kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta. Hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattu 34 tavoitetta, joilla vastataan strategian päämääriin Tuusulassa on mahdollisuuksia kasvaa ja menestyä, Tuusulassa on hyvä elää ja Tuusula kehittyy kestävästi. Hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteutumisesta on raportoitu osana vastuutoimialueen oman toiminnan raportointia, sekä hyvinvointikertomuksissa vuosina 2021, 2022 ja 2023.

Tuusulan hyvinvointikertomuksen 2021–2025 yhteenveto

Tuusulan hyvinvointikertomus 2021–2025 on laadittu poikkihallinnollisena yhteistyönä alkuvuoden 2025 aikana. Kertomuksessa tarkastellaan tuusulalaisten hyvinvoinnin tilaa viimeisimpien käytettävissä olevien tutkimusten ja tilastojen kautta. Hyvinvointikertomuksessa myös tuodaan esiin kunnan ja yhdyspintojen toimintoja, joilla asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä voidaan tukea, ylläpitää ja vahvistaa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen aktiivisuus

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa tulee olla suunnitelmallista, tavoitteellista ja tietoon perustuvaa. Tärkeässä tehtävässä onnistumista voidaan arvioida terveyteen ja hyvinvointiin liittyvillä seurannoilla, tutkimuksilla ja kyselyillä, mutta myös rakenteisiin ja toimintaan liittyvillä mittareilla.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtiosuuden lisäosa, hyte-kerroin, on kannustin, joka palkitsee kuntia niiden tekemästä työstä asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Hyte-kertoimen tavoitteena on kannustaa kuntia tekemään aktiivista hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä. Tuusula sai vuonna 2024 hyte-kertoimen perusteella valtiosuuden lisäosaa yhteensä 855 100 euroa, 20 €/ asukas. Laskelma vuodelle 2025 on lähes sama, 855 141 euroa. Kunnassa toteutuvien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimien kehityssuunta on myönteinen, sillä vuonna 2021 lisäosan suuruus oli 759 900 euroa.

TEA-viisari, eli terveydenedistämiskiivisyys, kuvaa kunnan toimintaa kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä eri näkökulmista: kuntajohto, perusopetus, liikunta ja kulttuuri. Lähtökohtana on, että laadukas ja tehokas hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa edellyttää kaikkien näiden näkökulmien

---

huomioimista. Tuusulan vuoden 2023 kokonaistulos terveydenedistämisasiivisyydessä on vastaava tai hieman korkeampi kuin koko maan ja hyvinvointialueen tulokset.

FinLapset 2024

Valtaosa tuusulalaisista kyselyyn vastanneista vanhemmista on tyytyväinen elämäänsä ja kokee perheensä tulevaisuuden hyvänä. Osallisuuden kokemus on vahva, lähes 90 %, ja yksinäiseksi itsensä tuntee vain 9 % vastanneista. Noin kolmasosa vanhemmista kokee uupumuksen oireita, ja reilu 41 % vanhemmista kokee mielialaoireiden vaikeuttavat arkielämää.

Lähes 50 % kyselyyn vastanneista vanhemmista kokee perheen taloudellisen tilanteen kohtalaiseksi tai sitä huonommaksi. Kuluneen 12 kuukauden aikana lähes 20 % vanhemmista on joutunut tinkimään ruoasta, lääkkeitä tai lääkärikäynneistä rahan puutteen vuoksi. Taloudellisen tilanteen heikkenemisen ohella kyselyn perusteella merkittäviä riskitekijöitä perheiden elämässä ovat humalahakuinen alkoholin käyttö ja parisuhdeväkivallan ja henkisen väkivallan kokeminen.

KouluTerveys-kysely 2023

Tuusulalaisista 4. ja 5. luokkalaisista valtaosa, 84,2 %, on erittäin tai melko tyytyväinen omaan elämäänsä. Vastaava tulos 8. ja 9. luokkalaisilla on 64,8 %.

Lähes 96 % 8. ja 9. luokkalaisista nuorista harrastaa jotain vähintään kerran viikossa. Huolestuttavaa on liikkumisen vähäisyys: lähes 80 % ikäryhmästä ei liiku liikkumissuosituksiin vertailtuna riittävästi. Huolestuttavaa on myös se, että sähkösavukkeiden käyttö on lisääntynyt tuusulalaisten nuorten keskuudessa ja yhä nuoremmat ovat kokeilleet sähkösavukkeita. Positiivista on, että raittius on tuusulalaisten nuorten keskuudessa lisääntynyt viime vuosina.

Kouluterveyskyselyn tuloksien mukaan vain noin puolet nuorista vastasi tietävänsä asuinalueensa harrastusmahdollisuuksista. Harrastusmahdollisuuksista tulee tiedottaa ja informoida paremmin, jotta nuoret tuntisivat vapaa-ajan harrastamisen mahdollisuudet paremmin.

Terve Suomi-tutkimus 2022

Hyvinvointialueen Terve Suomi -tutkimuksen yleiskuva on, että keskiuusimaalaiset kokevat elämänlaatunsa hyväksi ja olonsa onnelliseksi. Tulokset ovat kuitenkin laskeneet kahden vuoden takaisin tuloksiin verrattuna. Erityisesti työikäisten psyykinen kuormittuneisuus erottuu tuloksissa, ja lähes joka kolmas työikäinen ei usko jaksavansa työskennellä eläkeikään asti. Yksinäiseksi itsensä kokee noin 10 % vastanneista; eniten yksinäisyyttä kokevat työikäiset ja korkeasti koulutetut.

Yli puolet aikuisista liikkuu liian vähän. Tämä korostuu erityisesti vanhemmissa ikäryhmissä. Ylipainoisten ja lihaviiden osuus on lisääntynyt. Noin 70 % aikuisista syö liian vähän kasviksia, hedelmiä ja marjoja. Alkoholia liikaa käyttävien osuus noin 30 %, erityisesti alkoholin kulutus on lisääntynyt korkeasti koulutettujen joukossa. Tupakoivien osuus on sen sijaan matala, alle 10 %.

Kunta asukkaiden hyvinvoinnin edistäjänä

Kunnan rooli asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä on ennalta ehkäisevä, vahvistava ja tukeva, toisinaan myös kannatteleva. Peruspalvelujen

---

saatavuus, riittävyys ja hyvä laatu, terveelliset ja turvalliset oppimisympäristöt, monipuoliset ja saavutettavat harrastamisen mahdollisuudet, turvallinen ja liikkumista edistävä asuin- ja elinympäristö sekä kohtaamisten, osallisuuden kokemusten ja yhteisöllisyyden mahdollistaminen ovat joitain nostoja siitä kaikesta, mitä kunnassa voidaan tehdä hyvinvoivan, terveen ja toimintakykyisen asukkaan hyvän elämän edistämiseksi ja pahoinvoinnin ehkäisemiseksi.

Kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisessä oleellista on yhteistyö sekä kunnan omien palvelualueiden välillä että hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Yhdessä ja yhteistyötä tekemällä voidaan vahvistaa rakenteita, jotka tukevat ja kannattelevat asukkaita silloinkin, kun hyvinvointi on koetuksella.

Ehdotus

Esittelijä: Katja Elo, vs. sivistysjohtaja

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta päättää

- hyväksyä Tuusulan hyvinvointikertomuksen 2021–2025
- esittää kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle hyvinvointikertomuksen 2021–2025 hyväksymistä.

---

§ 24

Ilmoitus- /muut asiat